

ОРГАНІЗАЦІЯ ХУДОЖНЬО-ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ НАСТУПНОСТІ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Сіваш Т.Д.,

асистент кафедри дошкільної та початкової освіти

Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського

Глобальні зміни в різних сферах життєдіяльності, динамічність і глибина перетворювань навколишньої дійсності, розширення інформаційного простору впливають на зростання активності людини в усвідомленні особистісно-значущих та світових процесах. Реальна ситуація існування людини у сучасному світі потребує його якісних змін. Тому актуальною є проблема розвитку творчих якостей особистості, формування креативності, виховання духовності, самореалізації і саморозвитку.

Думки про значущість художньо-творчого розвитку особистості знайшли відображення у психологічних дослідженнях (Л.Виготський, В.Давидов, Д.Ельконін, Л.Занков), у творчості видатних педагогів (В.Сухомлинський, К.Ушинський) Накопичені вітчизняними (І.Бех, О.Деркач, О.Комаровська, Л.Масол, Н.Миропольська, В.Рагозіна, І.Руденко, Г.Тарасенко) та іноземними (В.Салєєв, К.Тейлор, І.Фузейнікова) дослідниками факти дозволяють припустити, що художня діяльність дитини позитивно впливає на розвиток інтелектуальних та творчих здібностей. Таким чином, залучення до художньої діяльності є потужним засобом впливу на становлення та розвиток особистості. На особливу роль художньої творчості вказують не тільки теоретики художнього виховання, але й американські діячі науки. К. Тейлор, який вивчає природу наукової творчості, зазначає: “Я вже неодноразово стверджував, що скоріше науці є чого повчитися у мистецтва, ніж навпаки... Художнє виховання, можливо, більш цінне в епоху науки, ніж це визнають. На відміну від виховання наукового, художнє виховання завжди ставило заохочення і розвиток творчості одним із головних завдань” [1, с. 9].

Думка про взаємозв'язок різних здібностей, а саме математичних і художніх, підтверджується історичними фактами. Математик С. Ковалевська була відома і як письменниця, поет В. Бенедиктов видав популярну книгу з арифметики, англійський математик Ч.Доджсон під псевдонімом Льюїса Керрола написав популярну книгу для дітей “Аліса в країні чудес”, драматург А.Сухова-Кобилин отримував нагороди за праці з математики. Найвидатніші вчені-фізики і математики вказують на твори мистецтва, імена улюблених авторів як джерело творчого натхнення, зосередженості всіх сил інтелекту, яскравих емоційних вражень.

Формування художньо-творчих здібностей дитини можливе лише за умови отримання нею задоволення від самого процесу творчості, а тому необхідною умовою організації такої діяльності є врахування вікових особливостей дітей. Загальновизнано, що провідною діяльністю дошкільників є гра. Адже гра вдало активізує здобуті дитиною знання, пробуджує почуття, дає

можливість пізнавати навколишній світ та себе у ньому, пристосуватися до складних життєвих ситуацій, які доведеться пережити у майбутньому

Проте, зауважує Г.Тарасенко, якщо в дошкільному закладі гра є безальтернативною формою організації дитячого життя, то у роботі з молодшими школярами потенціал творчих ігор залишається нереалізованим, оскільки такі ігри вчителі початкових класів вважають прерогативою дитячого садка. Адаптація першокласників до умов шкільного навчання відбуватиметься успішніше, якщо їх супроводжуватиме гра, яка не втратила своєї значущості навіть за умов зміни провідного типу діяльності [2, с.69].

Організація ігрової взаємодії з дітьми передбачає низку умов:

- наявність у дітей знань про навколишні предмети, події та явища реального світу;
- варіативний підхід до побудови змісту гри;
- щире виконання дитиною ролі в грі;
- створення перешкод під час досягнення ігрової задачі;
- зв'язок гри з морально-естетичним вихованням;
- позитивна оцінка найменших успіхів дитини в грі [2, с.72].

Творчі ігри спрямовані на розвиток фантазії, уяви у створенні власного світу, самоствердження через гру та у грі, розвиток мовленнєвої культури, культури спілкування. Дієвим різновидом, адекватним дитячому віку, визначає О.Комаровська, є ігри-драматизації, або театралізовані ігри, побудовані на входженні дитини в уявну ситуацію, а далі – на дії у цій ситуації з позиції певного персонажу. Очікуваний ефект ігор-драматизацій – активний розвиток емпатії та рефлексії у моделюванні реальних життєвих ситуацій, здатності до формування художньо-творчих здібностей [3,с. 68].

Театралізовані ігри охоплюють:

- дії дітей з ляльковими персонажами або дії за ролями;
- літературну діяльність (вибір теми, складання, інсценування власних творів тощо);
- образотворчу діяльність (костюми персонажів, виготовлення декорацій та атрибутів);
- музично-хореографічну діяльність (виконання пісень, режисура танцю, інсценування музичних творів тощо).

Кожна складова частина дитячої художньої діяльності має свої виражальні засоби і відповідні можливості для самовираження особистості, а в комплексі вони створюють театралізовану гру, яка позитивно впливає на емоційну сферу дитини, акумулює життєву мудрість, оптимізм, енергію народу. Театралізовані ігри приносять величезну користь для духовного виховання, становлення характеру дитини, прищеплення їй найкращих рис, сприяють утвердженню себе у суспільстві.

З метою залучення дітей до художньо-творчої діяльності шляхом організації театральної гри вчителю необхідно вирішити такі завдання:

- ознайомити дітей зі специфікою театрального мистецтва, формувати в них емоційно-ціннісне ставлення до театру;

- виховувати зацікавлене та відповідальне ставлення до підготовки, проведення та оцінювання театралізованої діяльності;
- учити дітей сприймати й розуміти композицію та особливості літературного твору, розвивати уяву та мислення;
- розвивати вміння “входити в образ” та спонукати перебувати в ньому до кінця театралізованого дійства;
- формувати виразне та дикційно-чисте сценічне мовлення;
- удосконалювати вміння та навички дітей у передачі характерних особливостей різних художніх образів;
- допомогти учням оволодіти акторськими, сценічними здібностями (мімікою, жестами, інтонацією, пантомімою) в міру їх індивідуально-вікових особливостей;
- усвідомлювати колективний характер дієтворення у процесі підготовки театральної вистави, важливість партнерства в ігровій взаємодії, оволодіння навичками спілкування та колективної творчості;
- стимулювати прагнення дитини самореалізуватися, самоствердитися.

Для організації художньо-творчої діяльності варто створити у навчальному приміщенні ігровий куточок, в якому було б розміщено ширми, різні види театру – ляльковий, пальчиковий, настільний; костюми для героїв різних літературних творів, маски, шапочки; різноманітний реквізит.

Роботу як зі старшими дошкільниками, так і з молодшими школярами необхідно проводити систематично й послідовно: з поступовим ознайомленням дітей зі сценарієм вистави, вивченням слів героїв та вправлінням їх в оволодінні вміннями й навичками, необхідними для проведення гри-драматизації. Тривалість такої діяльності визначається поставленими завданнями, активною дитячою працездатністю, зумовленою віковими та індивідуальними особливостями.

Завдання підготовки до гри-драматизації вирішуються в ході спостережень, екскурсій, під час уроків літературного читання, інтегрованих уроків мистецтва, перебування у групі продовженого дня та спеціально організованих занять, які проводяться мікрогрупами, підгрупами або з усіма учасниками вистави залежно від мети, яку визначає педагог під час попередньої підготовки.

Підсумком усієї підготовчої роботи стає гра-драматизація – театралізоване дійство, на перегляд якої у спеціально відведений час приходять подивитися учні з інших класів та батьки маленьких артистів. Юні актори, “перевтілившись в образ”, беруть участь у колективній грі. Старанно, у міру своїх індивідуальних можливостей, за допомогою міміки, жестів, зміненого голосу, інтонації вони передають характерні риси свого персонажа, своє ставлення до нього. Доречно, якщо кожна дитина знає текст усіх дійових осіб, вчасно озвучує репліку відповідно до обраної ролі, вступає в ігрову взаємодію. Коли трапляється ситуація, що дитина забуває слова, то йому на допомогу завжди приходять педагог.

Дуже важливо, щоб усі учні класу брали активну участь у виставі. Якщо ролей не вистачає, то вистава повторюється кілька разів із новим складом

акторів. Це заохочує до участі в театралізованій діяльності всіх дітей, стимулює розвиток їхніх художньо-творчих здібностей, реалізує бажання.

Після перегляду вистави педагоги зазвичай проводять із учнями бесіду, щоб виявити: чи зрозуміли вони зміст вистави; позитивні й негативні вчинки героїв; хто з героїв найбільше сподобався. Адже перегляд театралізацій стимулює пізнавальну активність дітей, розвиток їхніх інтелектуальних інтересів, мотивує до прояву співпереживання, взаємодії в колективі, формування товариських відносин.

Показниками ефективної організації художньо-творчої діяльності дітей є: здатність дитини активно взаємодіяти з дорослими та однолітками під час розігрування літературних творів, інсценування; спроможність наслідувати, імітувати голоси тварин, птахів під час театралізацій окремих епізодів казок та драматизації літературних творів; уміння доречно імітувати рухи, жести персонажів; брати участь в іграх-драматизаціях.

Беручи участь у театралізованих іграх, діти ознайомлюються з оточенням та його складовими через образи, фарби, звуки. Завдяки цій діяльності у дітей більш інтенсивно розвиваються пізнавальні інтереси, удосконалюються психічні процеси (пам'ять, уява, мислення), активізується мовлення, формується культура міжособистісного спілкування, розширюється світогляд.

Таким чином, залучення дітей до художньої творчості, у тому числі й засобами творчих ігор, є актуальним завданням сучасної неперервної системи освіти в контексті реалізації наступності ДНЗ та початкової школи, адже в процесі художньо-творчої діяльності:

- ефективніше здійснюється процес адаптації дитини до нових умов навчання в початковій школі;
- розвивається креативність як універсальна загальна здібність до творчості, яка необхідна у будь-якій продуктивній діяльності;
- розуміється сутність процесу створення витвору мистецтва, здійснюється пізнання його глибинних ідей, адекватне сприйняття;
- поглиблюється вивчення програмового матеріалу предметів естетичного циклу;
- підвищується рівень духовної культури дітей;
- удосконалюються морально-естетичні якості особистості

Список використаних джерел:

1. Малахова І.А. Развитие личности / І.А. Малахова. – Минск : Издательский Дом “Белорусская наука”, 2003. – 234 с
2. Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти. Навчально-методичний посібник / За ред. Г.С.Тарасенко. – К. : Видавничий Дім “Слово”, 2010. – 320 с.
3. Технології художньо-естетичного виховання учнів основної школи у позакласній роботі : монографія / За ред. Н.Є.Миропольської, О.А.Комаровської. – Харків : “Друкарня Мадрид”, 2015. – 222 с.

Сіваш Т.Д. Організація художньо-творчої діяльності дітей в контексті реалізації наступності дошкільної та початкової освіти / Т.Д. Сіваш //

Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Вінниця, ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 10-11 листопада 2015 р.) / за ред. Г. С. Тарасенко ; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, інститут педагогіки, психології і мистецтв. – Вінниця : ТОВ «Нілан – ЛТД» 2015. – С. 179–182.